

ב"ה

ארבעה כינורים של הגוראל

חודש הגאולה
ו'סעודת משיח'
ניסן תשפ"ה

"בניסן נגאלו ובניסן עתידין להיגאל" – אמרו חז"ל. בחודש זה נגאלו אבותינו מגלות מצרים, וחודש זה מסוגל לבוא הגאולה העתידה במהרה בימינו.

זה הזמן לעסוק בתורת הגאולה ובענייני אחרית הימים, במיוחד בחג הפסח - ובפרט ביום האחרון של החג שבו מאירה "הארות המשיח" ונוהגים בו לקיים את "סעודת משיח".

*

המספר ארבע בולט בכל ענייני חג הפסח, ואף ב"סעודת משיח" נוהגים לשתות "ארבע כוסות".

בשנים האחרונות פרסמתי (לקראת חג הפסח) כמה "דביעיות" בענייני הגאולה – כלומר, הצעות של נושאים המחולקים לארבע, במקביל לארבעת הכוסות, וביניהם:

ארבע ברכות של גאולה (תשע"ט)
על הקשר בין הברכות שבסעודה לגאולה

ארבעה ניגונים של גאולה (תש"פ)
ניגונים נבחרים השייכים במיוחד לגאולה

ארבע אותיות של גאולה (תשפ"א)
יסודות בגאולה לפי סדר האותיות א-ד

ארבע היות של גאולה (תשפ"ג)
ארבעה בעלי חיים המהווים 'סוגיה' בעולם העתידי

ארבע מהפכות של גאולה (תשפ"ד)
על ארבע מערכות יחסים שתחול בהם מהפכה באחרית הימים

ורבים נעזרו בהם ב"סעודת משיח" או בסמיכות לה.

ובכן, הקונטרס שלפנינו מחולק גם הוא לארבעה פרקים – על ארבעה תוארים שמצינו שנתכנה בהם הגואל האחרון.

*

כדי לחבר את הדברים עם חודש ניסן כולו, באים ארבעת הכינויים לפי סדר הפרשיות הנקראות בחודש ניסן ובסמיכות לו:
הראשון נזכר בפירוש בפרשת 'ויקרא';
השני קשור בקשר הדוק עם פרשת 'צו';
השלישי נמצא בפרשת 'שמיני';
והרביעי הוא ממש מענינם של הפרשיות 'תזריע-מצורע'.

*

ויהי רצון שגזכה בשנה זו ממש לחגוג את חודש ניסן, מתחילת החודש ועוד קודם לכן, באופן של חירות וגאולה אמיתית ושלומה; "ונודה לך שיר חדש על גאולתנו ועל פדות נפשנו", בחסד וברחמים.

- כל הזכויות שמורות -
הרשות נתונה להדפיס ולהפיץ את הדפים (כמות שהם!)

לקבלת הרביעיות שיצאו בשנים עברו,
וכן לקבלת קובצי 'עומק הפשט' ובדרך הרמז'
ולהערות, תגובות, הקדשות וכיוצא בזה -
נא לפנות ל:

מנחם מענדל רייצס

כתובת הדוא"ל riz@neto.bezeqint.net
או omekpshat@gmail.com
אפשר ליצור גם קשר טלפוני במס' 08-6882799
או 050-4125205

עיצוב ועימוד: a0573114874@gmail.com
תמונת שער ואחור: רייכערמאן

תוכן

1 פרשת ויקרא • נשיא עמ' 4

2 פרשת צו • משיח עמ' 4

3 פרשת שמיני • נחש עמ' 4

4 תזריע-מצורע • תיזריא דבג רבג עמ' 4

לע"נ השליח

הגה"ח הרב יוסף יצחק ב"ר רפאל ע"ה
וילשאנסקי

גלב"ע ביום הש"ק לסדר "ואתה הקרב אליך" וגו', ח' באדר תשפ"ה

ולזכות

זוגתו ויוצאי חלציו שיחיו

פרשת
ויקרא

נשיא

באגרת ידועה של הרבי' הוא מסביר מדוע קשה לו להשתמש בתואר "נשיא" ביחס לאנשים בני זמננו, וזו לשונו:

מיום הלכי ל"יחדר" ועוד קודם לזה התחיל להתרקס בדמיוני ציור גאולה העתידה – גאולת עם ישראל מגלותו האחרון, גאולה כזו ובאופן כזה שעל ידה יהיו מובנים יסורי הגלות הגזירות והשמדות. וכחלק מעתיד מזהיר זה וכחלק מגאולה זו יהי "נשיא זה מלך, לא נשיא שבט – אלא שאין על גביו אלא ה' אלקיו" (הוריות יא, סוף ע"א), והכל יהי באופן אשר בלבב שלם ובהבנה מלאה – "יאמר ביום ההוא אודך ה' כי אנפת בני". ולכן כל כך קשה לי להשתמש בתואר זה בקשר עם עם בני ישראל בעת אשר יעקב קטן הוא ובני ישראל "דווים דחופים סחופים ומטורפין ויסורין באין עליהם". יכולתי

התואר "נשיא" מחובר חזק עם הגאולה העתידה, והוא הולם את המלך האדיר שיהיה אז.

1. אג"ק ח"ב ע' תיד.

אך מדוע באמת נקרא שמו "נשיא"? מה לא מספיק בתואר המוכר: "מלך"?

בפרשת ויקרא מדברת התורה על אישים שונים שמביאים קרבן במקרים מסויימים, ואחד האישים שהפרשה מפרטת² הוא ה"נשיא".

אומרים על כך חז"ל³: "איזהו נשיא? זה מלך .. שאין על גביו אלא ה' אלקיו". כלומר, מלך שהוא שליט יחיד מלא על ארצו, הוא אינו כפוף למלך אחר (אלא רק למלך מלכי המלכים הקב"ה) ואין לו שותפים במלכותו.

אך אם התורה מתכוונת למלך, למה היא משתמשת דוקא בתואר "נשיא" – ולא בתואר המוכר: "מלך"⁴?

מבואר על כך ב'לקוטי שיחות'⁵:

בלשון חכמים אנו מוצאים ש"מלך" ו"נשיא" אינם זהים: "מלך" מתייחס להנהגת המלכות הגשמית, הפוליטית והמדינית, ואילו ה"נשיא" הוא המנהיג של עם ישראל בהנחלת התורה.

ובלשון הרמב"ם⁶, בדברו על בית הדין הגדול, הסנהדרין שמקומם בירושלים בבית המקדש: "הגדול שבחכמה שבכולן מושיבין אותו ראש עליהן .. והוא שקורין אותו החכמים נשיא .. והוא העומד תחת משה רבינו".

2. ד, כב.

3. הוריות י, א.

4. וכמו שאכן נאמר בספר דברים (פרשת שופטים יז, טו): "שום תשים עליך מלך".

5. חכ"ג ע' 196 ואילך.

6. הל' סנהדרין פ"א ה"ג.

כלומר:

המלך הוא השליט הבלעדי על העם, על פיו יצאו ועל פיו יבואו, אבל כשמדובר על החלטות הלכתיות, על העברת התורה לדורות הבאים – כאן צריכים אנו את הכרעת הסנהדרין, בית הדין הגדול הכולל חברים רבים, שבראשם ה"נשיא".

אולם לא תמיד היה כך. המצב המקורי והראשוני, כפי שייעדה התורה מלכתחילה, היה שאותו אדם הוא המלך של עם ישראל בחייהם המעשיים והגשמיים, והוא גם המנהיג התורני שלהם, ה"נשיא".

כך היה אצל משה רבינו, שהיה המנהיג התורני של עם ישראל, והיה גם "מלך" כפשוטו. וכן גם יהושע תלמידו, היה ממלא מקומו של משה במסירת התורה ("משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע") – והוא נחשב גם ה"מלך" של עם ישראל, כמפורש בהלכה⁷.

כלומר: משה ויהושע היו ה"נשיאים" של עם ישראל בתורה, והמלכות הגשמית שלהם היתה הסתעפות והמשך של הנשיאות התורנית – ורק בדורות המאוחרים יותר התפצלה ההנהגה לשנים, כך שההנהגה הגשמית אינה הולכת יחד עם ההנהגה התורנית אלא היא שררה בפני עצמה⁸.

לאור זאת אפשר להבין את המיוחד בתואר "נשיא" (בלשון המקרא), ומה הוא מוסיף על התואר "מלך":

"מלך" מכוון למי שמנהיג את ישראל בהנהגה שלטונית, על פיו יצאו ועל פיו יבואו

7. רמב"ם הל' מלכים פ"א ה"ג. וראה הל' סנהדרין ספ"ח. ובכ"מ.

8. ראה גם התועודויות תשמ"ט ח"ג ע' 219 ואילך.

מבחינה מדינית וצבאית - אך הוא אינו שליט יחיד בענין מסירת התורה (וכמו שהיה אצל מלכי ישראל בהמשך הדורות);

ואילו "נשיא" מכוון למצב המקורי שהיה מיועד להיות מתחילה, בו הנשיא התורני הוא גם המנהיג השלטוני, כמשה ויהושע, ולכן הוא נקרא "נשיא" על שם הנשיאות בתורה שהיא העיקר אצלו, וביחד עם זה הוא הוא (גם) ה"מלך".

ולכן התורה בפרשת ויקרא משתמשת דוקא בתואר "נשיא":

יש כאן כוונה לרמוז למלך האידיאלי והמושלם, כפי שהיה אמור להיות מלכתחילה, מלך כזה שכולל במלכותו גם שלטון ושררה במובן גשמי וגם נשיאות רוחנית תורנית, כמו משה ויהושע.

ואכן, גם הגואל האחרון נקרא בדברי הנביאים בשם "נשיא"⁹ - כי אצלו יחזור המצב המקורי, שבו אותו אדם הוא גם מנהיג תורני וגם מלך כפשוטו; הגואל יהיה, כמו משה ויהושע, נשיא ישראל בענין התורה, והנהגתו הגשמית ומלכותו תהיה המשך של הנהגה רוחנית זו, ולכן הוא נקרא (לא סתם "מלך", אלא) "נשיא".

9. יחזקאל לו, כה. מח, כא.

בחג הסוכות אנו מקיימים את מצות 'נטילת לולב', עליה נאמר בתורה¹⁰: "ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר כפת תמרים וענף עץ עבת וערבי נחל וגו'".

הגמרא במסכת פסחים¹¹ מצטטת בהקשר זה את המלה 'ראשון' כפי שהיא נזכרת ביעודי הנביאים, ומקבילה בין הדברים:

בזכות קיום מצות 'ולקחתם לכם ביום הראשון' – יזכו ישראל 'לשמו של משיח', שנאמר בו¹² 'ראשון לציון הנה הנם'.

יש לשים לב, שהגמרא לא אומרת פשוט שיזכו 'לביאת המשיח', אלא מדייקת בסגנונה שזוכים 'לשמו של משיח'. בספר 'לקוטי לוי יצחק'¹³ מבואר דיוק זה, שארבעת המינים מקבילים לארבע האותיות שבשם מ-ש-י-ח.

10. אמור כג, מ.

11. ה, א.

12. ישעיה מא, כז.

13. על מארד"ל, ע' קו-קז.

במסגרת זו יהיה קשה להביא את פרטי הביאור הקבלי, וכדי לפשט את הדברים נצביע בקיצור על כך שהאות **שׁיׁן** מורכבת משלושה קוים - סמל לשלושת **ההדסים** המשולשים; האות **יׁד** שהיא קטנה במיוחד - מסמלת את **האתרוג**, הקטן מבין הארבע; והאות **חׁית** שיש בה שני קוים - מסמלת את שתי **הערבות**.

ומה מסמלת האות **מׁם**? כמובן, את **הלולב**. לא ניכנס כאן להסבר המקורי שניתן על כך בלקוטי לוי יצחק' שם, אולם בדרך פשוטה נראה, שלפי הכלל הידוע שהאות הראשונה בכל מלה היא העיקרית - מתאים שהאות **מׁם**, שהיא הראשונה בשם 'משיח', תהווה סמל ללולב, בהיותו הבולט שבארבעת המינים וכל המצוה נקראת על שמו ("נטילת לולב").

בלקוטי לוי יצחק' מוסיף, שארבעת האותיות בשם 'משיח' רומזות גם לסוגיא ידועה במסכת סנהדרין¹⁴, שם שואלת הגמרא על הגואל העתידי: "מה שמו?" ומביאה שבבתי המדרש השונים נאמרו על כך כמה תשובות:

בבית מדרשו של רבי שילא אמרו - **"שילה שמו"**; בבית מדרשו של רבי ינאי אמרו - **"ינן שמו"**; בבית מדרשו של רבי חנינה אמרו - **"חנינה שמו"**; ויש אומרים - **"מנחם שמו"**.

ובכן, למרבה הפלא - ארבעת האותיות בתואר 'משיח' הם נוטריקון של ארבעת השמות שהציעו החכמים השונים: **מנחם, שילה, ינן, חנינה**¹⁵.

14. צח, ב.

15. ואם אמרנו שהאות **מׁם** היא הראשונה והעיקרית, ולכן היא מקבילה אל הלולב הגדול מכולם - אז יעלה לנו שגם בתוך ארבעת השמות של המשיח, נתפוס לעיקר את הדיעה ש"מנחם שמו".

ואכן, המהרש"א בחידושו למסכת פסחים (שם) כתב בטבעיות: "דקדק לומר 'לשמו של משיח, ששמו מנחם, שהוא ינחמנו וישמחנו, כמו שכתוב 'שמחנו כימות עניתנו' (המהרש"א מסביר, שזהו הקשר עם ארבעת המינים שענינם שמחה, כמו שכתוב בסיום הפסוק האמור - 'ושמחתם לפני ה' אלקיכם שבעת ימים)".

אך לפני כל הרמזים, יש את משמעותה הפשוטה של המלה 'משיח' – והיא מתחברת עם פרשת צו, בה התורה מספרת על משיחת המשכן וכליו וגם על משיחתו של אהרן הכהן:¹⁶

"וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וַיִּמָּשַׁח אֶת הַמִּשְׁכָּן וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בּוֹ וַיִּקְדָּשׁ אֹתָם. וַיִּז מִמֶּנּוּ עַל הַמִּזְבֵּחַ שֶׁבַע פְּעָמִים וַיִּמָּשַׁח אֶת הַמִּזְבֵּחַ וְאֶת כָּל כְּלָיו וְאֶת הַכִּיֹּר וְאֶת כְּנוֹ לְקַדְּשָׁם. וַיִּצַק מִשְׁמֶן הַמִּשְׁחָה עַל רֹאשׁ אַהֲרֹן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ לְקַדְּשׁוֹ".

ובכן, "שמן המשחה" לא נועד רק לשימוש המקדש, כלי הקודש והעובדים בקודש, אלא הוא נועד גם למשיחת מלך על ישראל. וזו הסיבה הפשוטה לכך שדוד המלך נקרא בשם "משיח ה'", משום ששמואל הנביא משח אותו בשמן המשחה ובכך מינה אותו למלכותו.

הגואל האחרון, מבני בניו של דוד המלך, נקרא אף הוא בשם "משיח", משום שגם הוא יימשח בשמן המשחה¹⁷ למלכותו הגדולה.

מעבר לכך שההגיון הפשוט אומר שהמלך העתידי יימשח בשמן המשחה, הרי כך נכתב בפירוש בכמה ספרים קדמונים¹⁸;

אמנם יש מהמפרשים המערערים על כך, ולדבריהם יתכן שהגואל לא יצטרך פעולת משיחה בשמן, שכן הוא כבר משוח ועומד מכח אבות אבותיו דוד ושלמה.

[כך כותב ה'מנחת חינוך'¹⁹: "מלך המשיח שמקווים אנו שיתגלה במהרה בימינו, כיון

16. ח, י-יב.

17. שמן המשחה – שעשה משה רבינו – נגנז במעמקי הר הבית (ראה רמב"ם הל' בית הבחירה בתחילת פרק ד), ולעיתיד לבוא הוא ישוב ויתגלה לעינינו.

18. וראה מה שהטעים בזה בספר 'שמח משה' פ' כי תשא.

19. מצוה קז בסופה.

שיהיה מזרע שלמה דור אחר דור, אם כן המלכות ירושה לו ואין צריך משיחה; אף על פי שפסקה המלכות בעוונותינו הרבים כמה דורות, מכל מקום אין זה מפסיק הירושה". – ובספרים רבים דנו בדבר והעלו צדדים לכאן ולכאן²⁰.

אולם גם אם הגואל לא יצטרך להימשה ב'שמן המשחה' במובן הגשמי, השם "משיח" – על שם משיחה בשמן – מבטא את ה'שמן' הרוחני שבו בוודאי יעשה משיח שימוש רב;

כידוע, בתורה יש כמה חלקים, כשהחלק הפנימי ביותר – 'רוזן דרוזין' – מכונה בשם 'שמן', בדומה לשמן המסתתר בתוך הזית וצריך מאמץ רב כדי להוציאו מהעלמו.

ובכן:

"משיח צדקנו נקרא 'משיח' על שם המשיחה בשמן, כמו שכתוב²¹ 'בְּשֶׁמֶן קִדְשֵׁי מְשַׁחְתִּיו', ועל ידו יהיה עיקר ושלמות גילוי השמן (רוזן דרוזין) שבתורה, 'סוד טעמיה ומסתר צפונותיה'²².

20. וראה מה שהביא בספר 'מות המשיח בהלכה' ח"א סימן יב, ח"ב סימן ט.

21. תהלים פט, כא.

22. התועדויות תשנ"ב ח"ב ע' 34.

אחד מבעלי החיים הכי פחות חביבים הוא - הנחש.

למעשה, כל הסבל בעולמנו התחיל מעצת הנחש, שהוא פיתה בערמתו את חוה – ודרכה את אישה, אדם הראשון – לאכול מעץ הדעת. החטא הביא קללה לעולם כולו, קללה מיוחדת לנחש עצמו, ומתח תמידי בין המין האנושי לבין מין הנחשים, וכמו שאמר הקב"ה אל הנחש הקדמוני: "ואיבה אשית בינך ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב"²³.

גם לדורות נחשב הנחש סמל שלילי במיוחד, ובספר הזוהר²⁴ נאמר שהנחש הוא כינויו של היצר הרע.

אך כמו בנושאים רבים אחרים, גם לנחש יש שורש עליון, וכמו שיש 'נחש' שלילי

23. בראשית ג, טו.

24. ח"א לה, ב.

– כך יש כמקביל לו 'נחש' במונח החיובי, בעולם הקדושה.

המצב האידיאלי והרצוי הוא, כאשר מגלים את החיבור שבין הנחש התחתון והשלילי עם שורשו העליון, ובכך הופכים את 'האויב' ל'אוהב'.

רמז לכך יש לנו בפרשת שמיני, שם הנחש בולט במיוחד, במיקומו המיוחד והמרכזי:

בגמרא נאמר²⁵, שהחכמים הראשונים נקראו "סופרים" משום שהיו סופרים את כל האותיות שבתורה, וכך העלו כי האות וא"ו הגדולה – וא"ו רבתי – שבמלה "גחון" המכוונת לנחש, "כל הולך על גחון"²⁶, היא בדיוק האמצע של ספר התורה.

מוסבר על כך ב'תורת מנחם'²⁷, שהוא"ו הגבוהה שממוקמת בדיוק ב'מרכז' ספר התורה ונמצאת דוקא בתוך תוארו של הנחש, מחברת בין הנחש התחתון והשפל, זה ש"הולך על גחון" צמוד לאדמה – עם השורש הגבוה שלו בעולמות העליונים;

הווי אומר: בכח התורה אפשר לתקן את הנחש ולהפכו לטוב, מה שיושלם בבוא הגאולה השלימה, כאשר הנחש לא יהיה עוד מזיק ומסוכן אלא יהפך לידידותי ונוח לבריות.

וכך מגדיר ב'תורת מנחם'²⁸ את עתידו של הנחש:

25. קידושין ל, א.

26. יא, מב.

27. ח"ס ע' 8 ואילך.

28. סה"מ מלוקט ח"ב ע' מ.

"גם הנחש יהפך לטוב, כמו שכתוב²⁹ 'גם אויביו ישלים אתו' – זה הנחש³⁰, וכמו שהיה בתחילת הבריאה (לפני חטא עץ הדעת) שהיה 'שָׁמֵשׁ גדול'³¹;

ויתירה מזו יש לומר, דכיון שכל ירידה היא צורך עליה, בהכרח לומר שבירוד ועליית הנחש לעתיד לבוא תהיה למעלה יותר גם מהדרגא ד'שָׁמֵשׁ גדול' שהיה לפני הירידה".

מה שפחות מוכר הוא, שהגואל עצמו מכונה בשם 'נחש'!

בכתבי הצמח צדק' אנו מוצאים כמה פעמים את הקביעה ש"משיח נקרא 'נחש'", וכנראה הדברים מיוסדים (גם) בגימטריא: "נחש" גימטריא 358 – כמנין "משיח"³².

ולמה 'זכר' משיח בתואר חריג זה? מסביר הצמח צדק³³:

הנחש מתייחד בכך שהוא נמוך ושפל, מחובר אל האדמה והעפר שבתחתית היקום (אפילו רגליים אין לו, אלא הוא "הולך על גֶחֱזוֹן", מחובר לקרקע) –

ולכן נקרא משיח על שמו, כי מעלתו של המשיח היא בכך שהוא יצליח להביא את הגילויים האלווקיים הנעלים ביותר עד למטה מטה (מבחינה רוחנית), עד למקומות הכי נמוכים ושפלים שבתחתית העולם.

29. משלי טז, ז.

30. ירושלמי תרומות פ"ח ה"ג.

31. סנהדרין נט, ב.

32. ראה בספר 'ציצים ופרחים' – לרבי יעקב עמדין, היעב"ץ – מערכת 'משיח' ומערכת 'נחש'. ספר 'ערכי הכינויים' – לבעל 'סדר הדורות' – מערכת 'נחש'.

33. 'אור התורה' ויקרא ח"א ע' רמ. 'ביאורי זוהר' ע' תקנז.

ועוד מבאר ה'צמח צדק' בכינויו של משיח בשם "נחש"³⁴:

כמו שהנחש אין לו ידים ולא רגלים וכחו ועוצמתו הם בפיו, כך על משיח נאמר³⁵
"וּבְרוּחַ שְׁפָתָיו יִמִּית רָשָׁע"; הוא לא יזדקק לכח צבאי גדול, אלא ישלוט על העולם
בכח פיו בלבד.

34. 'ביאורי הזהר' שם. 'אור התורה' דברים ח"א ע' שו וע' שיד. ח"ו ע' בשנה.

35. ישע' יא, ד.

פרשת
תזריע-מצורע

חיוורא דבג רבג

מבין 54 פרשיות התורה, יש רק פרשה אחת שנקראת בשם 'משיח' מובהק. פרשה זו היא, למרבה ההפתעה, פרשת... מצורע.

הגמרא במסכת סנהדרין³⁶ מתעניינת בשמו של הגואל העתידי ושואלת: "מה שמו?"

הגמרא מביאה שבבתי המדרש השונים נאמרו על כך כמה תשובות: בבית מדרשו של רבי שילא אמרו – "שילה שמו"; בבית מדרשו של רבי ינאי אמרו – "יגון שמו"; בבית מדרשו של רבי חנינה אמרו – "חנינה שמו"; ויש אומרים – "מנחם שמו".

ארבע שמות אלו יוצרות את הנוטריקון "משיח" (כאמור) – וכאן מוסיפה הגמרא שם חמישי: "רבגן אמרי, חיוורא דבי רבי שמו", ומפרש רש"י: "מצורע של בית רבי".

על הקשר בין משיח לצרעת, מביאה הגמרא את הפסוק בספר ישעיהו³⁷: "אֶכֶן חֲלִינוּ הוּא נְשֵׂא וּמְכַאֲבֵנוּ סָבְלָם וְאַנְחֵנוּ חֲשִׁבְנָהוּ נְגוּעַ מְכָה אֱלֻקִּים וּמְעַנָּה – הַמְלָה נְגוּעַ"

36. צח, ב.

37. נג, ד.

היא במשמעות של נגע צרעת.

העובדה שהגואל סובל מיסורים, מכות ונגעים, מוזכרת במקומות נוספים. כך בדברי הגמרא³⁸, מתואר המשיח כאדם שיושב בין עניים סובלי מחלות. ההבדל בינו לשאר החולים הוא שבעוד הם פותחים את כל פצעייהם בבת אחת, מטפלים בהם ושוב קושרים את התחבושות לכל הפצעים, הרי שהמשיח מטפל רק בפצע אחד בכל פעם – בגלל המחשבה שמא הוא יתבקש ללכת ולגאול מיד את ישראל, ולא יצטרך לחכות כדי קשירת שני פצעים.

ומדוע באמת סובל המשיח יסורים ונגעים? כדי לכפר על עוונותיהם של ישראל. בכך דומה המשיח לרבי יהודה הנשיא, רבינו הקדוש, עליו מסופר שסבל יסורים ובכך הגן על הדור כלו³⁹. וזהו הטעם (כך מבאר המהרש"א) שהכינוי המלא הוא "חיוורא (=מצורע) דבי רבי" – על שמו של רבי, רבי יהודה הנשיא.

[ואכן, הגמרא ממשיכה ומביאה דוגמא לאדם שהיה ראוי בימיו להיות הגואל – את רבי יהודה הנשיא, ש"סובל תחלואים וחסיד גמור".]

אמנם הענין דורש הסבר: מדוע מתארים את ייסוריו של הגואל דוקא בכינויים בלתי מחמיאים של "מצורע" ו"נגוע", ולא בכינוי רגיל של "חולה" או "מיוסר" וכדומה?

מבואר על כך ב'לקוטי שיחות'⁴⁰:

38. סנהדרין צח, א.

39. בבא מציעא פה, א.

40. חלק כב ע' 79. שיחת ש"פ תז"מ תנש"א.

השם 'מצורע' מבטא את העובדה שהחולי והיסורים שמהם סובל משיח הם ענין חיצוני לגביו, ונגרם רק כתוצאה מחטאיהם של ישראל; אך הוא עצמו, במהותו הפנימית, שלם ותמים. כמו המצורע, שיש שינוי במראה עורו בלבד, אך אין לו כאב פנימי או כל שינוי אחר בחלקי הגוף החשובים והעיקריים.

[וכמבואר ב'לקוטי תורה'⁴¹, שהפגם במצורע הוא חיצוני בלבד: "אדם הזה כשמוכשרין מעשיו, ותיקן כל הדברים והבחינות שלמעלה, יכול להיות עדיין בעור בשרו, בחינה התחתונה שבו, לא נתברר הרע והפסולת ממנו, ונולדים סימנים בגשמיות בבשרו.. מפני שברוחניות בעבודת ה' תיקן במעשיו ובירר הרע מן הטוב בכל הדברים, רק פסולת שבסוף לבושי עדיין לא נתברר".]

במובן עמוק יותר, לא זו בלבד שמשיח עצמו הוא שלם ותמים וכל הסבל והיסורים הם ענין חיצוני לגביו, אלא שגם העוונות והחטאים שעליהם הוא בא לכפר ביסוריו הם חיצוניים בלבד:

פעולתו של משיח בבירור וזיכוך בני ישראל היא בתקופת 'עקבתא דמשיחא', בזמן האחרון שלפני הגאולה, וזוהי תקופה שבה בני ישראל ראויים ומוכנים כבר לגאולה, לאחר העבודה הרוחנית במסירות נפש במשך כל הדורות שלפני כן;

למשיח לא נותר, איפוא, אלא להשלים את הטיפול ברע החיצוני, האחרון. לכן הוא נקרא 'מצורע', כביטוי לכך שהרע שהוא צריך לתקן הוא חיצוני וטפל בלבד, השאריות האחרונות של הטומאה בעולם, ובלשון ה'לקוטי תורה': "פסולת שבסוף לבושי".

41. פ' תזריע כב, ב.

והנה עוד הסבר על הקשר בין "נגע צרעת" לאישיותו המיוחדת של ה"גואל האחרון":

– מה שמייחד את המצורע (ביחס לטמאים אחרים) הוא הבדידות שנגזרת עליו – "בְּדָד יֵשֵׁב מְחוּץ לְמַחֲנֵה מוֹשְׁבוֹ"⁴².

בענין זה דומה המשיח ל'מצורע', שכן גם המשיח מבודד מן העולם, אלא שהמצורע מבודד מסיבה שלילית, ואילו המשיח, בדידותו מבטאת את רום מעלתו, את ריחוק הערך העצום שבינו לבין העולם.

וכך מבאר המהר"ל מפראג⁴³: "המשיח הוא מחולק מן העולם, בשביל כי המשיח יהיה שכלי לגמרי, ואילו העולם הזה הוא גשמי, ולכך יש לו משפט המצורע .. שהוא נבדל גם כן מן הבריות".

ולאמיתו של דבר, משיח הוא "מבודד" לא רק מן העולם הזה, הוא כל כך נעלה, עד שהוא מובדל אפילו מהאבות ומשה רבינו, וכדברי הנביא⁴⁴: "הֲנֵה יִשְׁכַּל עֲבָדֵי יְרוֹם וְנִשְׂא וְנִגְבָּה מְאֹד", ומפרשים זאת חז"ל⁴⁵ שהמשיח יתנשא אף למעלה מהאבות ומשה, ויהיה במעלה נעלית ונבדלת גם מהם, "בְּדָד" – למעליותא⁴⁶.

42. תזריע יג, מו.

43. חידושי אגדות לסנהדרין שם. 'נצח ישראל' סוף פרק מא.

44. ישע' נב, יג.

45. תנחומא תולדות יד.

46. התועודיות תנש"א ח"ג ע' 158.

